

Alle Hosper

Landschapsarchitect 1943-1997

Noël van Dooren, Rob van Leeuwen (red.)

Rotterdam, Uitgeverij 010, 2003

208 p., € 39,50

ISBN 90 6450 446 6

Wie dacht met dit boek een catalogus in handen te krijgen van het oeuvre van een grootmeester-landschapsarchitect, vol persoonlijke overpeinzingen en vertrouwelijke gesprekken, gelardeerd met kleurige foto's van fabelachtige tuinen, heeft het mis. Hosper was geen individualistisch auteur met een iconografisch, eenduidig oeuvre. Zowel de rol van artistieke stijldenker als die van natuurontwikkelaar, zo karakteristiek voor zijn voorgangers, konden hem niet tevreden stellen. Hosper stond onmiskenbaar aan de wieg van een nieuwe ontwerp praktijk; hij ijverde voor een breuk met het sectorale denken dat landschapsarchitectuur voorheen ver weg hield van de stedenbouwkundigen en architecten. In zijn oeuvre toont hij zich een duizendpoot die zich goed voelt in zowel landelijke, stedelijke als industriële omgevingen. Als ontwerper, docent en beëdigd spreker kunnen we hem in grote mate verantwoordelijk achten voor de omwenteling die de Nederlandse landschapsarchitectuur over de tuinmuur deed springen en de stedenbouw en ruimtelijke planning binnenloodste. Het landschap leidt niet langer een geïsoleerd bestaan in exotische oorden maar blijkt overal aanwezig te zijn.

De kaft van het boek wijst er al op. Een groepje tieners op een strandje, hangend op hun fietsen, kijkt voor zich uit over een plas. Het beste van de zomer lijkt alweer een poosje voorbij; grijsblauwe wolken jagen door de hemel, de plensbui is niet veraf. Aan de horizon ontwaren we een woonblok, enkele laagstammige bomen en een zendmast. We zijn ergens in Nederland, maar niets verradt de exacte locatie. In dikke letters, 90 graden gedraaid, de titel van het boek: *Alle Hosper*. Het lijkt een ironisch spel van de samenstellers te zijn. De naam op de foto suggereert dat dit een ontworpen landschap is, alleen valt de hand van de ontwerper er niet in te herkennen.

De indruk die dit openingsbeeld nalaat is typerend voor Hospers visie op het landschapontwerp. Hosper beschouwde het als een kwaliteit van een goed ontwerp wanneer je aan een landschap niet herkent dat er een ontwerper aan te pas is gekomen. 'Het landschap, of dat nu een openbare ruimte is, een ruilverkaveling of een tuin, hoeft niet als artistiek product van een met name te noemen auteur herkenbaar te zijn voor degenen die er gebruik van maken. De ruimte is al vol genoeg, er is geen plaats voor een persoonlijk statement in het landschap.'

Het eerste deel van het boek is historisch van opzet, met de loopbaan van Hosper als leidraad. Het volgt zijn carrière van de Landbouwhogeschool Wageningen, via Staatsbosbeheer, De Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders en bureau Bakker en Bleeker tot het bureau dat hij in 1991 onder eigen naam startte. Deze chronologisch geordende hoofdstukken worden afgewisseld met korte essays die een specifiek onderwerp behandelen: zijn tuinontwerpen, de evolutie in de representatietechnieken, enzovoort. Deel twee behandelt een twintigtal rijk gedocumenteerde projecten uit de gehele loopbaan van de landschapsarchitect. Het resultaat is een bijzonder aangenaam, gefundeerd en vlot geschreven boekwerk dat een duidelijk beeld geeft van het werk van de ontwerper en het tijds kader waarbinnen de projecten hun bestaansrecht vonden.

De carrière van Hosper loopt grotendeels parallel met de schaalvergroting en daarmee ook de intrede van het multidisciplinair en procesmatig denken in de ontwerpers- en planningwereld. Toen Hosper net was afgestudeerd, aan het einde van de jaren zestig, was het vak vrij praktisch van aard. Landschapskwesties, voornamelijk wegbeplanting en bosaanleg, kwamen automatisch bij Staatsbosbeheer terecht; er werd een ontwerp getekend en vervolgens werd dat uitgevoerd. Na een tussenstop bij de vakgroep planologie van de Wageningse landbouwhogeschool kwam Hosper midden jaren zeventig bij het Projectbureau Almere terecht. Als afdeling van de Rijksdienst IJsselmeerpolders onderscheidde het projectbureau zich in die tijd met multidisciplinaire teams en een procesmatige opzet van het plantraject, in tegenstelling tot de ruimtelijke uitvoeringsplannen die in de stedenbouw tot dan toe gangbaar waren. Na het winnen van de eerste prijs van de ideeënprijsvraag voor het Amsterdamse Oosterdok betreedt hij ook het domein van de stedelijke openbare ruimte. De stad houdt hem verder in de ban wanneer hij later als directeur van bureau Bakker en Bleeker aantreedt en speelt ook in zijn eigen bureau een prominente rol.

Hospers loopbaan was allesbehalve rechtlijnig, hij was steeds bezig de marges van het vakgebied op te zoeken. Hij was geen genie die zich in zijn atelier opsloot om daar persoonlijke interpretaties van de werkelijkheid te ontwikkelen. Hosper kwam het beste tot zijn recht wanneer hij in discussie kon treden met collega's en vakgenoten. Het ging hem nooit om een herkenbare stijl, maar om de werkwijze waarin onderlinge beïnvloeding van de betrokkenen bij een planproces werd nagestreefd. Naast denker en prater was Hosper ook een doener; de herinrichting van de stadskernen van Den Haag en Hilversum getuigen daarvan. Opnieuw toont hij zich een echte *teamworker*: hij was vooral geïnteresseerd – of het nu om een landschapontwerp, een tuin of een stedelijke ruimte ging – in het grote gebaar, de hoofdlijnen van het ontwerp. Ook al is zijn bijdrage vaak vooral herkenbaar in het planproces, hij is steeds een ontwerper gebleven en argumenteerde van uit zijn grote passie voor de kwaliteit van de stedelijke ruimte en de schoonheid van het landschap.